

İslâm Dünyası'nın Duraklama Sebepleri Üzerine Ünlü İlimler Tarihçisi Fuat Sezgin'i Dinlemek

Seyfi KENAN, Dr.

Araştırmacı, İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi)

Atıf/©– Kenan, S. (2003). İslâm dünyasının duraklama sebepleri üzerine ünlü ilimler tarihçisi Fuat Sezgin'i dinlemek. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 73-98.

Özet– İslâm dünyasının 16. yüzyıldan sonra ilmî çalışmalarda önceki yüzyıllardaki performansına göre bir yavaşlama ve duraklama içerisine girdiği birçok ilim adamı tarafından kabul edilmektedir. Bu yazıda ilimler tarihçisi Fuat Sezgin'in İslâm dünyasının duraklama sebepleri konusundaki düşüncelerine yer verilirken müslüman düşünürlerin klasik dönemdeki bilgi anlayışlarına da değinilmektedir. Ayrıca duraklama sebepleri üzerinde dururken Fernand Braudel'in izahlarıyla mukayese kurulmaktadır. Makalenin son kısmında ise Fuat Sezgin'in GAS gibi bazı eserlerinin tanıtımı ve diğer çalışmalarının künyeleri verilmektedir.

Anahtar Kelimeler– Fuat Sezgin, İslâm Medeniyeti, Duraklama, İlimler Tarihi.

*Tecessüs ürkektir.
Ancak kendisini rahat ve özgür hissettiği
ortamlarda gelişir, hayat bulur.*

Biraz alışılmışın dışına taşan ve bir konuşmadan esinlenen bu makale, kimi zaman subjektif değerlendirmelerden kimi zaman da akademik değerlerden ibaret olacaktır. Varlıklı olmakla var olmayı birbirine karıştırdığımız, değersiz önemliler içerisinde boğulduğumuz anlarda nedense pek önem verilmeyen fakat “var olan” değerlilere birazcık dikkatleri yöneltir ümidiyle abidevî GAS yazarı Fuat Sezgin ve bazı eser ve gözlemleri etrafında bu tematik yazı kaleme alınmıştır.

Prof. Dr. Fuat Sezgin 25 Eylül 2003'te, İSAM'da senenin açılış konuşmasını İslâm dünyasının duraklama sebepleri üzerine yaptı. Konuşmasında on altıncı yüzyıla kadar, farklı coğrafya ve iklimlerinde, bilginin hemen her dalında özgün çalışmalar üretilen İslâm dünyasının çeviri faaliyetleri ile başlayan süreç boyunca geçirdiği safhalar üzerinde durdu.

Sekizinci yüzyılda (754-775) Bağdat'ta Beytülhikme'de başlayan çeviri faaliyetleriyle Grek, İran ve Hint kültürlerinden birçok önemli eser Arapça'ya çevrilmiştir. Önce İslâm dışındaki kültür ve geleneklerden Arapça'ya çevirilen bu eserleri “kabul etme” safhası ardından da “özümseme ve hazmetme” safhası yaşanmış, sekizinci yüzyılın ikinci yarısı bu süreçle geçerken dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren bilginin birçok alanında özgün çalışmaların ortaya çıkmaya başladığı son safhaya, *yaratıcılık* ya da *özgünlük* safhasına gelinmiştir. Kabul etme ve hazmetme safhalarının İslâm dünyasında çevirinin başladığı tarihten itibaren iki yüzyıldan daha kısa bir sürede gerçekleştiğini söyleyen ünlü ilim tarihçisi Fuat Sezgin, aynı sürecin Batı'da beş yüzyıl sürdüğünü belirtmektedir. Felsefe, tıp, matematik, coğrafya, astronomi vb. alanlarda Arapça olarak yazılmış birçok İslâm eseri on birinci yüzyılda İspanya ve Sicilya üzerinden Latince'ye çevrilmişti¹. Batılılar bu eserleri kabul etme, özümseme ve hazmetme evrelerinden sonra özgün çalışmaların ortaya çıkması için beş asır beklemişlerdi. Zira Batı'da ancak on altıncı yüzyıldan sonra özgün eserler ve fikirler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Fuat Sezgin, İslâm ilim geleneğinde eser vermiş birçok âlimden ve bilginin en temel özelliklerinden bahsederken iki hususa vurgu yapmaktadır: *Emanete riayet* ve *seviyeli eleştiri*. Müslüman düşünürler öğrendikleri her bilgiyi bir emanet olarak kabul etmişler ve daima bilgiyi ya da kitabı orijinal hâliyle ko-

¹ Walzer, 1945-46. Ayrıca bkz. Hill, 1993; İhsanoğlu, 2003; Sezgin, 2000; Ülken, 1935.

ruyarak kaynaklarını belirtmişlerdir. Fuat Sezgin İslâm dünyasındaki bu bilimsel titizlik ve sadakatin Batı'da gözlenmediğini çeşitli örneklerle açıklarken, İslâm medeniyetinde eleştirinin bulunmadığı iddialarının da yersiz olduğunu söyledi. İslâm ilim geleneğinde seviyeli eleştirinin, şüphenin ve sorgulamanın var olduğunu, ancak zemmetmenin/kötülemenin pek bulunmadığını söyleyen ünlü ilimler tarihçisi "Elli şüphe bir yakinden evlâdır" sözünün İslâm uygarlığına ait olduğunu belirtti. İslâm dünyasında bu görüşe delil olabilecek pek çok eser arasında, şüphesiz, meşhur hekim filozof Ebû Bekr er-Râzî'nin Galen tıbbına yönelttiği ilmî tenkitleri içeren *eş-Şukuk alâ Calinus (Galen Hakkında Şüpheler)* (er-Râzî, 1993) adlı eseri başta gelir.

Fuat Sezgin İslâm dünyasının on altıncı yüzyıldan sonra duraklama içerisine girdiğini ve bunun sebebinin de ardı arkası kesilmeyen Haçlı Seferleri olduğunu söylemekte, bundan sonra İslâm dünyasında bilginin hemen bütün alanlarında bir duraklamanın söz konusu olduğunu, özgün çalışmaların pek üretilmemeye başladığını ifade etmektedir. Haçlı Seferleri ile İslâm dünyasını yüzyıllarca tehdit eden Batılılar, Fuat Sezgin'e göre, ulaştıkları yerleri sadece askeri ve siyasi açıdan tahrip edip bölge halklarını katletmekle kalmamışlardı. Haçlılar, bazı dönemlerde gittikleri yerlerde belirli bölgelere yerleşmişler, bölge halkının kullandığı teknolojik ürünlere, özellikle de çeşitli tıbbi alet ve ilaçlara büyük ilgi göstermişler, bunları beraberlerinde Avrupa'ya götürmüşlerdi. Başka bir ifadeyle, İslâm dünyası bir yandan yüzyıllarca Haçlı Seferlerinin tehdidi altında yaşamış, zaman zaman ağır darbeler almış, diğer taraftan da bir çok teknolojik ürününü Batı'ya kaptırmıştı. Bir yandan Haçlı Seferleri devam ederken diğer taraftan da müslümanların kontrolünde olan Sicilya ve Endülüs'e İslâm bilim ve teknolojisini öğrenmeleri için Kuzey Avrupa'dan öğrenciler gönderilmişti. Fuat Sezgin'e göre Doğu'dan Batı'ya doğru oluşan bu teknoloji ve bilim transferiyle beraber İslâm dünyasının devamlı olarak Haçlı Seferlerinin tehdidi altında kalması birçok alanda İslâm ilimlerinin duraklamasına sebep olmuştu.

Diğer taraftan Malezya Başbakanı Mahatır Muhammed bu yıl gerçekleşen İslâm Konferansı Teşkilatı toplantısında (16 Ekim 2003, Malezya) yaptığı konuşmada İslâm dünyasının Batı'ya oranla teknolojik açıdan geri olmasının sebeplerini bilginin dini boyutuna daha fazla vurgu yapılmasına, fakat fen, matematik gibi alanlarına yeterince önem verilmemesine bağlamaktadır. Konuşmasının muhtevası oldukça problemli noktalara sahip olsa bile bilgi konusunda dile getirdiği kırılma ile ünlü Osmanlı düşünür ve ilimler tarihçisi Katip Çelebi'nin yüzyıllar önce gözlemlediği medreselerde felsefe

ve fen-matematik derslerinin dışlanıp sadece dinî ilimlerin öğretilmesinin daha sonra toplumu ciddi bir tıkanmaya götürebileceği şeklindeki ikaz akla takılmadan edemiyor (Katip Çelebi, 1980).

Modern Fransız Tarihçisi Fernand Braudel de (1996: 110) İslâm dünyasının duraklama ve gerileme sebebini Haçlı Seferlerine bağlamaktadır. Fakat Braudel konuya farklı bir yönden yaklaşmakta, Haçlı Seferlerinden dolayı İslâm âleminin besleyici denizden uzak kaldığını, karalara kapandığını söylemektedir. Buradan şu noktaya varmak –doğruluğu tartışılabilir olsa da– mümkün: İslâm dünyası Haçlı Seferlerinden dolayı karalara kapanmak zorunda kalmış, açık denizlerden iyice uzak kalmış (on altıncı yüzyıldan sonra denizciliğin gerilemesi sebebiyle), dış dünyayla da irtibatı kopmuş ve bunun neticesinde de dış kültür ve dünya ile olan serbest iletişim noktasını kaybetmişti.

İslâm âleminin duraklama sebepleri üzerine belki daha birçok izah yapılabilir. Muhtemelen yeni bulgular elde ettikçe yeni perspektifler de ortaya çıkacaktır. Ancak genel olarak on altıncı yüzyıldan sonra İslâm dünyasında işlerin eskisi gibi yolunda gitmediğini söyleyebiliriz.

Fuat Sezgin'in Eserleri

İslâm düşünce tarihinde tarih, felsefe, coğrafya, tıp, matematik, astronomi, tabiat ilimleri gibi bilginin hemen hemen bütün alanlarında yapılmış çalışmaların tanıtımını hazırlayıp çoğunu edisyon kritik, modern araştırma metodları ışığında tasnif ve tahlil, tercüme ve tıpkıbasım yöntemleriyle ilim dünyasına sunmuştur. Bu yayınlar bin iki yüz cildi bulmuştur. Sezgin'in en önemli çalışmalarından biri olan, GAS şeklindeki kısaltmayla bilinen *Geschichte des Arabischen Schrifttums* adlı eser İslâm ilimler tarihinde “olmazsa olmaz” bir eserdir. Dokuz cilt hâlinde basılan bu eser, Brockelman'ın GAL'deki² sistematigiinden istifade edilerek hazırlanmış olmakla birlikte tamamen yeni ve müstakil bir eserdir. Eserde, hicri birinci asrından beşinci asra kadar (miladi on birinci yüzyıl), İslâm ilimlerinden fen ilimlerine kadar geniş bir alanda Arapça eser yazmış düşünürlerin hayatları ve çalışmaları verilmekte; basma veya yazma nüshalarının bulunduğu kütüphanelere işaret edilmekte, ayrıca yazar veya eseri üzerine yapılan çalışmalara da yer verilmektedir. GAS'da ilim dallarına göre yapılan tasnifte her ilim dalı için önemli bilgiler bulunmaktadır. Miladi on birinci yüzyıl ile on sekizinci yüzyıllar arasını kapsaması plânlanan beş ciltlik geri kalan bölüm henüz tamamlanmamıştır. Sezgin, bu çalışmasıyla 1982 yılında İslâm dünyasının Nobel ödülü sayılan “Kral Faysal Ödülü”nü kazanmıştır.

Fuat Sezgin ayrıca, farklı coğrafya ve dönemlerden İslâm bilginlerinin kaybolan veya sadece kitaplarda teorik olarak anlatılan ya da çizimleri bulunan icatlarını aletleştirmiş, aralarında Osmanlı bilginlerinin eserlerinin de yer aldığı sekiz yüzden fazla mekanik araç ve alet yapmıştır. Bu mekanik araçlar, Almanya'da Johann Wolfgang Goethe Üniversitesine bağlı Arap-İslâm Bilimleri Tarihi Enstitüsündeki müzede bulunmaktadır. Fuat Sezgin bu eserlerden 650 tanesini 2004'te Paris'te Palais de Decouvertes'te sergileyeceğini bildirmektedir.

Fuat Sezgin'in Süleymaniye Kütüphanesindeki binlerce yazma hazineden gün yüzüne çıkardığı en değerli eserlerden birisi de şüphesiz Ebu'l-İz el-Cezeri'nin daha sonra da Türkçe'ye çevrilen *Olağanüstü Mekanik Araçların Bilgisi Hakkında Kitap (el-Cami Beyne'l-İlm ve'l-'amel en-Nafi' fi's-sinaa'ti'l-biyel)* adlı eserdir (el-Cezerî, 1990 & 2002). Cezeri'nin bu kitabı dünya teknoloji tarihinin en önemli eserlerinden biridir. On ikinci yüzyılda Artuklu Sultanının Cezeri'ye “seni yoran ve kusursuz biçimde inşa ettiğin bu araçları bir araya toplayan ve her birinden ve resimlerinden seçmeleri kapsayan bir kitap yazmanı istiyorum” demesiyle vücuda gelen bu eşsiz eser, suyu yukarı çıkarmak için inşa edilen araçlardan güneş saatlerinin geçişini bildiren su saatine kadar mekanik araçlara ilişkin pek çok aygıtın çizim ve tanıtımını ihtiva etmektedir. Günümüzden yaklaşık dokuz yüzyıl önce yazılmış bu esere baktığımızda o dönemdeki teknolojik muhayyileye hayran kalmamak elde değil. Diğer taraftan, bu eserde çizilen ve detaylı bir şekilde tanıtımı yapılan cihazlar bu eserin yazıldığı dönemde bilmediğimiz daha nice birçok alanda da başka teknolojik tasarımların olabileceği konusunda oldukça önemli ipuçları da vermektedir.

Türkiye'de İslâm uygarlığı ve ürettikleri hakkında sıhhatli bir diyalogun olmayışından, bundan da önemlisi, büyük bir bilgisizliğin var olmasından şikayet eden Sezgin zaman zaman hayretler içinde kaldığını ifade etmektedir. İslâm dünyasının geçmiş asırlarda medeniyete ve bilgiye yapmış olduğu büyük katkıdan, özellikle de tabiat ilimlerinde; matematik, astronomi, fizik, kimya, coğrafya, jeoloji, mineroloji vb. bilim dallarında üretilenlerden kimsenin haberdar olmadığını, “biliyorum” diye düşünenlerin bilgisinin çok zayıf veya yüzeysel olduğunu söyleyen ünlü ilim tarihçimiz Türkiye'deki bu bilgisizlik ve alâkasızlığın temelinde pek çok insanın İslâm'ı dincilikle, fanatizmle irtibatlandırmasının bulunduğunu gözlemlemektedir (Şengör, 2003). Oysa bu bir uygarlık meselesidir; İslâm'ın medeniyete yapmış olduğu ve hiç kimsenin göz ardı edemeyeceği derecede önemli bir katkıdır.

² Brockelmann GAL'i ve GAS hakkında daha detaylı bilgi almak için bkz. Baliç, 1996 & Kanar, 1996.

Fuat Sezgin'i İslâm medeniyeti tarihine yönelten ve bu alanda yüzlerce eseri üreten tecessüsün daha gençlik yıllarında, lise eğitimini yaptığı yıllarda İslâm medeniyeti hakkındaki şu yanlış imgeyle başladığını görmekteyiz. Sezgin, lise yıllarında bir öğretmenin "eskiden müslüman bilginlerin dünyanın öküzün boyunları üstünde durduğuna inandığını ve depremlerin meydana gelişinin de öküzün başını sallamasıyla izah ettiklerini" söylemesi ve buna benzer Batı'nın Doğu imgesini (Orient) içselleştirmiş diğer örnekler onu "acaba İslâm dünyası için bu söylenenler gerçekten doğru mu" demeye götürmüş. Bunun yanlış olduğunu gören Sezgin, o gün bugündür, İslâm medeniyetinin uygarlığa yapmış olduğu katkıları gün yüzüne çıkarmaya ve aynı zamanda da Batı'nın Doğu, özellikle de İslâm imgesinin ne kadar yanlış olduğunu göstermeye yönelik eserler vermeye devam etmektedir. Eserleri 1200 cilde varmıştır.³

Diğer taraftan Fuat Sezgin konuşmasında, bir ara şu haklı serzenişte bulunmuştu: "Dünya coğrafya tarihini yazmam için bildiğim dillerin yeterli olamayacağını farkedince elli üç yaşından sonra Rusça, altmış yaşından sonra da Portekizce öğrendim. Onca çaba sarf edip emek harcadıktan sonra coğrafya eserlerini⁴ yayınladım. Allah aşkına, siz hiç okumuyor musunuz?"⁵ Bilgiye ve öğrenmeye en büyük değeri veren uygarlığın İslâm uygarlığı olduğu herkes tarafından kabul edilirken⁶ "Bugün durum niye böyle?" sorusunun zihinlere takılması engellenemiyor.

³ Aynı şekilde, Edward Said de yirminci yüzyıl'ın en önemli eserlerinden bir tanesi olan *Orientalism* (1978) adlı kitabında Batı'nın Doğu'yu tarihte ve bugün hep aynı kalan, gelişmeyen ve hiçbir zaman değişmeyen, ucube bir fenomen olarak tahayyül edişini (picture thought) uzun uzun anlatmıştır. Böyle bir imgenin, doğuluların, özellikle de müslümanların "ben idraki"ni ne kadar tahrip edici olduğu da şüphesiz başka bir araştırmanın konusudur (Said'in zikrolunan eserinin çevirileri için bkz. Said, 1978/ 1998, 1999, t.siz. Said'in fikirleri için ayrıca bkz. Said, 2000 & 2002).

⁴ Fuat Sezgin'in hazırladığı 276 ciltlik *Islamic Geography* adlı eser. Fuat Sezgin'in önemli tezlerinden biri de *on sekizinci yüzyılda Avrupa'daki eski dünya haritalarının aslında İslâm coğrafyacılarının çalışmalarından türetildiği ve pek çoğunun da doğrudan kopya olduğu* tezidir.

⁵ Devamında da İslâm medeniyeti kadar kitaba ve okumaya başka hiçbir medeniyetin değer vermediğini, ancak İslâm dünyasındaki bugünkü kitaba ve okumaya karşı mevcut olan soğukluğu bir türlü anlamadığını dile getirdi. GAS'ın bizzat kendisi İslâm uygarlığının ne kadar kitap ve ilim merkezli bir medeniyet olduğuna en büyük delildir. Burada İslâm dünyasında kitap ve kütüphane hakkında bazı bilgiler verelim: Sadece Endülüs'te onuncu yüzyılın son yarısında yetmiş halk kütüphanesi vardı ve en büyüğü içinde 600.000 cilt bulunduran Cordoba'daki Halife el-Hakem II kütüphanesiydi. Bkz. Leemhuis, 1995 & Al Samman, 1988.

⁶ Nitekim meşhur şarkiyatçı Franz Rosenthal klâsik dönemde İslâm âlemindeki "bilgi ve öğrenmenin zaferi" üzerine müstakil bir eser de kaleme almıştır (Rosenthal, 1970).

İlim dünyasının en önemli şahsiyetlerinden olan Fuat Sezgin'in Türkiye'den ayrılıp Almanya'ya yerleşmesinin öyküsü köklü bir ilim geleneğinin ardından bugün vardığımız noktayı görme açısından bizlere bazı ipuçları vermektedir. 1960'da İstanbul Üniversitesinde doçentlik kadrosunda öğretim görevlisiyken kardeşi Refet Sezgin'in Demokrat Partili olması sebebiyle kendisinin de partiyle irtibatı olabileceği zannedilerek üniversitedeki görevine son verilmiş. Oysa siyasetle hiçbir alakası yokmuş. Bunun üzerine Sezgin 1961'de Almanya'ya gidip şu anki enstitüde görev yapmaya başlamış. İşte bu önemli ilim adamı hakkında A. M. Celal Şengör şunu söylüyor: "Avrupa, Fuat Hoca gibi değerleri topluyor, değersizleri dışarıda bırakıyor. Değerli olabilmenin ilk adımı, kendi değerlerini tanıyıp ülkede değerlendirilmesidir, onları ülkeden kovmak değil." (Şengör, 2002).

Tecessüs ürkektir. Kendini rahat ve özgür hissetmediği ortamlardan kaçıp gider. Hele tedirgin olduğu, tehdit altında kaldığı yerlerde barınamaz. Tecessüs ancak özgür ve rahat ortamlarda beslenir ve gelişir. Öğrenme ve araştırma daecessüs ve merakla başlar. Ancakecessüs ve merakın olduğu bir ortamda sahih bir öğrenme ve eğitim gerçekleşir. Bu sebepleecessüsün hayat bulması ve gelişmesi için gerekli olan şartlar eğitim, öğrenme ve araştırma için de geçerlidir.

Ülkemizdeki nice yetenekli insanları ve değerli araştırmacıları ihtiramla kucaklarken onların merak veecessüslerinin gelişmesi için gerekli olan rahat ve özgür ortam oluşturulduğunda önemli değerlerimizi şüphesiz ülkede değerlendirebilme imkânına sahip oluruz.

Eserlerin Künyeleri⁷

1. *İslâm düşüncesinin ilahî tarafı*. Muhammed Behiy. Fuat Sezgin (çev.). İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. 1948. 210 s.
2. *Buhari'nin kaynakları hakkında araştırmalar*. Fuat Sezgin. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları. 1956. 406 s.
3. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Qur'anwissenschaften, Hadith, Geschichte, Fiqh, Dogmatik, Mystik*. Leiden: E. J. Brill. 1967. 1. cilt, 935 s.
4. *Geschichte des Arabischen schrifttums: Medizin, Pharmazie, Zoologie, Tierheilkunde*. Leiden: E. J. Brill. 1970. 3. cilt, 498 s.

⁷ Eser künyeleri en eski tarihliden güncel doğru tarih sırasında düzenlenmiştir. Aynı tarihli olanlarsa kendi arasında alfabetik sıralanmıştır.

5. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Poesie*. Leiden: E. J. Brill. 1970. 2. cilt, 807 s.
6. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Alchimie, Chemie, Botanik, Agrikultur*. Leiden: E. J. Brill. 1971. 4. c., 398 s.
7. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Mathematik*. Leiden: E. J. Brill. 1974. 5. c., 514 s.
8. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Astronomie*. Leiden: E. J. Brill. 1978. 6. c., 521 s.
9. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Astrologie, Meteorologie und Verwantes*. Leiden: E. J. Brill. 1979. 7. c., 486 s.
10. *Mecazü'l-Kur'an*. Ebu Ubeyde et-Teymi el-Basri Ma'mer b. Müsenna. Fuat Sezgin (thk.). Beyrut: Müessesetü'r-Risale. 1981. 2 cilt.
11. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Lexikographie*. Leiden: E. J. Brill. 1982. 8. c., 389 s.
12. *Camiü'l-mebadi ve'l-gayat fi ilmi'l-mikat = Comprehensive collection of principles and Objectives in the science of Timekeeping*. Ebu Ali el-Hasan b. Ali b. Ömer Merakuşi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 379 s.
13. *Filabatü'n-nabatiyye = The book of nabatean agriculture*. Kusami. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 427 s.
14. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Grammatik*. Leiden: E. J. Brill. 1984. 9. c., 406 s.
15. *Kitabü'l-baytara = Book on Veterinary Medicine*. Ebu Abdullah Muhammed b. Muhammed Taceddin İbn Hinna. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 361 s.
16. *Kitabü'l-edvar ve'r-risaletü's-şerife fi'n-nisebi't-te'lifiy*. Abdülmü'min b. Yusuf b. Fahir Safiyyüddin el-Urmevi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 135 s.
17. *Mensurü'l-manzum li'l-Bahai = Poetry in prose for Baha al-Dawla*. Ebu Sa'd Muhammed b. Ali Nirmani. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 335 s.
18. *Mesalibü'l-ebdan ve'l-enfüs = Sustenance for Body and soul*. Ebu Zeyd Ahmed b. Sehl Belhi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 361 s.

19. *Muhadarat fi tarihi'l-ulumi'l-arabiyye ve'l-İslâmiyye*. Fuat Sezgin. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 182 s.
20. *Tesbilü's-sebil ila taallümi't-tersil*. Ebu Abdullah Muhammed b. Fettuh b. Abdullah Humeydi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 541 s.
21. *Ünsü'l-mübec ve ravedü'l-ferec*. Ebu Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdullah et-Tali İdrisi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1984. 244 s.
22. *Cevamiü'l-ulum*. İbn Feriun. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 171 s.
23. *Cümelü'l-felsefe*. Muhammed b. Ali b. Abdullah Hindi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 483 s.
24. *Edebü't-tabib*. İshak b. Ali Rehavi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 223 s.
25. *el-Enva' ve'l-ezmine ve ma'rifeti a'yani'l-kevakib*. Ebu Bekr Abdullah b. Hüseyin b. İbrahim b. Hüseyin İbn Asım. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 133 s.
26. *en-Nasih ve'l-mensub fi'l-Kur'an*. Kasım b. Sellam el-Herevi el-Ezdi Ebu Ubeyd. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 419 s.
27. *Kamilü's-sinaati't-tıbbiyye*. Ali b. el-Abbas Mecusi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 3 cilt.
28. *İtab fi balli şükuki kitab Euclides fi'l-usul ve şerhu maa*. Ebu Ali Hasan b. Hasan el-Basri el-Mısri İbnü'l-Heysem. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 407 s.
29. *Kitabü'd-delail*. el-Hasan es-Süryani en-Nusayri İbnü'l-Bühlül. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 579 s.
30. *Kitabü'l-i'timad fi'l-edriyeti'l-müfredede*. Ebu Cafer Ahmed b. İbrahim b. Ebi Halid İbnü'l-Cezzar. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 180 s.

31. *Kitabü'r-revha*. Mühezzebeddin Ahmed b. el-Hasan Cerbazkani. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 2 cilt.
32. *Künnaş fi't-tib*. Yakub Keşkeri. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 586 s.
33. *Tefsirü'l-kasaidi's-seb'i'l-muallakat*. Ebu Cafer Ahmed b. Muhammed b. İsmail el-Muradi Nehhas. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1985. 2 cilt.
34. *Augenbeilkunde im Islam*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 4 cilt.
35. *Cemberetü'l-İslâm zati'n-nesr ve'n-nazm*. Eminü'd-Devle Ebü'l-Ganim Müslim b. Mahmud Şirazi. Fuat Sezgin (thk.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 529 s.
36. *Cevamiu ilmi'n-nücum ve usulü'l-barekati's-semaviyye*. Ahmed b. Muhammed b. Kesir Fergani. Fuat Sezgin (yay.). trc. Jacob Golius (trc.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 109 s.
37. *el-İfade ve't-tebsir li-küllü ramın mübtediin ev mebir*. Abdullah b. Meymun. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 364 s.
38. *el-İntisar li'l-kur'an*. Ebu Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed Basri Bakillani. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 603 s.
39. *el-Medbalü'l-kebir ila ilmi abkani'n-nücum*. Cafer b. Muhammed b. Ömer Ebu Ma'ser el-Belhi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 488 s.
40. *el-Mücalese ve cevahirü'l-ilm*. Ebu Bekr Ahmed b. Mervan Dineveri. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 528 s.
41. *et-Tasrif li-men aceze ani't-te'lif* = "A presentation to would-be authors" on medicine. Ebü'l-Kasım Halef b. Abbas Zehravi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 584 s.

42. *Etudes sur la geographie arabo Islamique*. Gabriel Ferrand. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 2 cilt.
43. *ez-Zeycū'l-me'muni el-mümtehan*. Ebu Ali Yahya b. Ebi Mansur Yahya b. Ebu Mansur el-Müneccim. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 213 s
44. *Kitaban fi'l-amel bi'l-usturlab*. Ebü'l-Hüseyin Abdurrahman b. Ömer b. Sehl Abdurrahman es-Sufi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 129 s.
45. *Kitabu davari't-tayr*. el-Gatrif b. Kudame Gassani. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 109 s.
46. *Kitabu seb'in*. Ebu Musa Cabir b. Hayyan b. Abdullah el-Ezdi Cabir b. Hayan. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 394 s.
47. *Kitabü suveri'l-kevakibi's-sabite = Description des etoiles fixes: suwar al-kawakib*. Ebü'l-Hüseyin Abdurrahman b. Ömer B. Sehl Abdurrahman es-Sufi. Fuat Sezgin (yay.). Hans Carl Schjellerup (trc.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 201 s.
48. *Kitabü'l-ağziyye*. İshak b. Süleyman el-İsraili. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 3 cilt.
49. *Kitabü'l-harac ve sinaatü'l-kitabe*. Ebü'l-Ferec el-Bagdadi Kudame b. Cafer. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 438 s.
50. *Kitabü'ş-şatranç*. Adli, Ebu Bekr Muhammed b. Yahya b. Abdullah eş-Şatrancı Suli. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 290 s.
51. *Ma ittefeka lafzuhu ve iftereka musemmahu fi'l-emakin*. Ebu Bekr Zeynüddin Muhammed b. Musa b. Hazim Hazimi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 397 s.
52. *Mecelle fi'l-musiki*. Fethullah b. Şükrillah Fethullah eş-Şirvani. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 188 s.

53. *Mevaddü'l-beyan*. Ebü'l-Hasan Ali b. Halefü'l-Katib. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 404 s.
54. *Münteba't-taleb min eş'ari'l-arab*. Muhammed b. el-Mübarek Ebu Galib b. Meymun. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 321 s.
55. *Schriften zur arabisch-islamischen Geographie aus den Jahren 1842-1879*. Ferdinand Wüstenfeld. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1986. 611 s.
56. *Studien zur Philosophie des Abu Rashid an-Nisaburi*. Arthur Biram & Max Horten. Fuat Sezgin (yay.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 424 s.
57. *Traite sur le calcul dans les reins et dans la vessie = Makale fi'l-basa fi'l-kila ve'l-mesane*. Ebu Bekr Muhammed b. Zekeriyya Razi. Fuat Sezgin (yay.). Pieter de Koning (çev.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1986. 285 s.
58. *Beitrage zur Geschichte der arabisch-islamischen Medizin aufsatze*. Mazen Amawi, D. Bischoff & Eckhard Neubauer. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 7 cilt. 428 s.
59. *Collection of geographical Works*. Faqih Ibn Al. Fuat Sezgin (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 420 s.
60. *Der Beitrag der Arabisch-Islamischen Geographen*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 179 s.
61. *Die Arabischen Handschriften der Herzoglichen Bibliothek Gotha: el-Mab-tutatü'l-arabiyye fi mektebeti Gota fi'l-Almanya eş-şarkiyye*. Wilhelm Pertsch. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 5 cilt.
62. *el-Cografya*. Batlamyus. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 171 s.
63. *el-Mecmuatü'l-kemaliyye fi cografiiyeti misr ve'l-karrati*. Youssouf Kamal. Fuat Sezgin (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 6 cilt.

64. *el-Mugni fi abkami'n-nücum*. İbn Hibinta. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 2 cilt.
65. *Mecmu' fi'l-cografya*. Ebu Bekr Ahmed b. Muhammed b. İshak el-Hemedani İbnü'l-Fakih. Fuat Sezgin (yay. Haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 420 s.
66. *Monumenta cartographica africae et aegypti*. Youssouf Kamal. Fuat Sezgin (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 6 cilt.
67. *Tabrirü'l-usul li-Euclidis*. Ebu Cafer Nasirüddin Muhammed b. Muhammed b. Hasan Tusi. Fuat Sezgin (thk.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 454 s.
68. *The contribution of the arabic-Islamic geographers to the formation of the world map*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1987. 106 s.
69. *Beitrage zur arabisch-islamischen Geographie*. Else Reitemeyer. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1988. 48 s.
70. *Tarihü't-türasi'l-arabi*. [GAS'ın Arapça çevirisi] Fuat Sezgin (yay. haz.). Mazen Amavi. (Arapça çev. Mustafa Arafe). Riyad: Camiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslâmiyye. 1988. 8 cilt.
71. *Absanu't-taqasim fi ma'rifat al-aqalim*. Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed Makdisi. Fuat Sezgin (ed.). G. S. A. Ranking (trc.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1989. 331 s.
72. *Memoire sur les instruments asrtonomiques des Arabes*. Louis Amelie Sedillot. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1989. 229 s.
73. *A'yanü'l-asr ve a'vanü'n-nasr*. Ebü's-Safa Selahaddin Halil b. Aybek b. Abdullah Safedi. F. Sezgin. (ed.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 3 cilt.
74. *Arabische Instrumente in orientalistischen Studien*. Mazen Amawi, Egert Ehrig. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 498 s.

75. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Islam, Religion und Theologie, Recht und sitte II.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 729 s.
76. *Die Abhandlung über den Nachweis der Natur des Möglichen = Fi isbat-i tabiati'l-mümkin.* Ebu Zekeriyya Yahya b. Adi b. Hamid Yahya b. Adi. F. Sezgin. (ed.) Eggert Ehrig (çev.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1990. 162 s.
77. *Die Psychosomatik.* Ebu Zeyd Ahmed b. Sehl Belhi. Fuat Sezgin (ed.). Zahide Özkan (trc.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1990. 163 s.
78. *el-Emkine ve'l-miyah ve'l-cibal.* Nasr b. Abdurrahman Ebü'l-Feth el-İskenderi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 311 s.
79. *l-Mualecatü'l-Bukratiyye.* Ahmed b. Muhammed Ebü'l-Hasan et-Taberi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 2 cilt.
80. *el-Muhtar mine'l-muktebis.* Ebu Ubeydullah Muhammed b. İmran b. Musa Merzübani. Fuat Sezgin (yay.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 437 s.
81. *Fibrisu bugyeti't-taleb fi tarihi Haleb.* David W. Morray. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1990. 160 s.
82. *Kalaidü'l-cüman fi faraidi şuarai haze'z-zaman.* Ebü'l-Berekat Kemaleddin Mübarek b. Ahmed İbnü'ş-Şaar. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 9 cilt.
83. *Menabicü'l-fiker ve mebabicü'l-iber.* Ebu Abdullah Cemaleddin Muhammed b. İbrahim b. Yahya Cemaleddin Vatvat. Fuat Sezgin (trc.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1990. 2 cilt.
84. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Poesie und Prosa IV.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1991. 371 s.

85. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: arabische Sprache, Philologie III.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1991. 351 s.
86. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Wissenschaftsgeschichte, Philosophie, Medizin und Naturwissenschaften V.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1991. 602 s.
87. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Kulturgeschichte, Gewerbe, Handwerke und Künste VI.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1991. 467 s.
88. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Geschichte, Wirtschaft und Verwaltung bis ca 1800 IX.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1991. 472 s. Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 557 s.
89. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Autoren I-L. XV.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 527 s.
90. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: nachträge, inhaltsübersicht, Quellen XI.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 557 s.
91. *Camîü'l-edviyyeti'l-müfred.* Ebu Bekr Hamid İbn Semecun. Fuat Sezgin (yay.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 4 cilt.
92. *el-A'lakü'n-nefise.* Ebu Ali Ahmed b. Ömer b. Rüste İbn Rüste. F. Sezgin. (ED.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 384 s.

93. *et-Tezkire*. Ebü'l-Kasım Kemaleddin Ömer b. Ahmed İbnü'l-Adim. Ferid İbn Fegul & Fuat Sezgin (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 454 s.
94. *Nusus arabiyye fi'l-melabati'l-babriyye = Arabic texts on navigation*. Şihabüddin Ahmed b. Macid b. Muhammed es-Sa'di İbn Macid. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 181 s.
95. *Reprint of studies on Ahmad Ibn Majid (d. early 16th C.) and Sulayman Al-Mabri (first half 16th C.) = Dirasat havle Ahmed b. Macid ve Süleyman el-Mehri*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 237 s.
96. *Reprint of studies on nautical instruments = Dirasat fi alati'l-melabati'l-babriyye*. Fuat Sezgin (ed.). Farid Benfeghou, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 470 s.
97. *Reprint of studies on the geographical works of al-Hwarizmi and Subrab = Dirasat havle'l-musannafati'l-cografiyye li'l-Harizmi ve Subrab*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 548 s.
98. *Reprint of studies on the Ottoman cartographers Piri Reis (d. 1554) and Haggi Ahmad (d. about 1560) = Dirasat havle'l-bahareyni'l-Osmaniyyin Piri Reis ve Hacı Ahmed*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 433 s.
99. *Studies on al-İdrisi = Dirasat havle'l-İdrisi*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay.haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 418 s.
100. *Two studies on the geography and administration of Egypt according to Al-Qalqasandi (d.1418): collected and reprinted*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1992. 245 s.

101. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart: Autoren R-So XVII.* Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1993. 613 s.
102. *Palestine under the moslems: a description of Syria and the Holy Land: from A.D. 650 to 1500: part I-II.* Guy Le Strange (trc.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1993. 604 s.
103. *Acaibü'l-mablukat ve garaibü'l-mevcudat = Kosmographie.* Ebu Yahya Zekeriyya b. Muhammed b. Mahmud Kazvini. Ferdinand Wüstenfeld (yay.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. [Eser Göttingen: 1849 basımının tıpkıbasımıdır.]. 452 s.
104. *Hitainame: vasfu memleketi's-sin.* Ali Ekber-i Hitai. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 253 s.
105. *Khitaynama.* Ali Akbar Khitai. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 253 s.
106. *Studies by Gabriel Ferrand on Arab-Muslim geography, cartography and navigation: collected and reprinted I.* Gabriel Ferrand. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yayına hazırlayanlar). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 154 s.
107. *Studies by Gabriel Ferrand on Arab-Muslim geography, cartography and navigation: collected and reprinted II.* Gabriel Ferrand. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yayına hazırlayanlar). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 377 s.
108. *Şecere-i Türk = Histoire des Mogols et des Tatares.* Ebü'l-Gazi Bahadır. Le Baron Desmaisons (çev.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 386 s.
109. *Şerhu kitabi Aristotales fi's-sema' ve'l-alem.* Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubi İbn Rüşt. Fuat Sezgin (ed.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 228 s.

110. *The book on china*. Ali Ekber-i Hitai. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1994. 253 s.
111. *Anatolien: Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien (1850-1859)*. A. D. Mordtmann. (Franz Babinger /notlar ve giriş). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften, 1995. [Hannover 1925 basımlı eserin tıpkıbasımıdır.], 284 s.
112. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: von den Anfängen bis 1986 nebst Literatur über die arabischen Länder der Gegenwart*. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 20 cilt.
113. *el-Cami' li-sıfati eştati'n-nebat ve durubi envai'l-müfredat*. Ebu Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdullah et-Tali İdrisi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 3 cilt.
114. *İbn Sina'nın tedribü'l-müsafirin risalesi*. Ahmet Süheyl Ünver. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995.
115. *Narrative of a year's journey through Central and Eastern Arabia (1862-63)*. William Gifford Palgrave. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 398 s.
116. *Notes on the Bedouins and Wahabys: collected during his travels in the East*. John Lewis Burckhardt. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 439 s.
117. *Travels in Turkey, Asia-Minor, Syria and across the desert into Egypt: during the years 1799, 1800, and 1801, in company with the Turkish Army, and the British Military mission*. William Wittman Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 320 s.
118. *Travels of Ali Bey: in Morocco, Tripoli, Cyprus, Egypt, Arabia, Syria, and Turkey: between the years 1803 and 1807*. Ali Bey el-Abbasi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 339 s.
119. *Travels or observations relating to several parts of Barbary and the Levant*. Thomas Shaw. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1995. 318 s.

120. *Abu'l-Ala Ibn Zuhr (d. 525/1130) and his son Abu Marwan Ibn Zuhr (d. 557/1161): texts and studies*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert, Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 394 s.
121. *Ali Ibn Rabban al-Tabari (d. c. 250/864): texts and studies*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 375 s.
122. *Galen in the arabic tradition: texts and studies I*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 326 s.
123. *Galen in the arabic tradition: texts and studies II*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 304 s.
124. *Galen in the arabic tradition: texts and studies III*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 263 s.
125. *Galen in the arabic tradition: texts and studies IV*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 304 s.
126. *Makale fi'l-basa fi'l-kila ve'l-mesane = Traite sur le calcul dans les reins et dans la vessie*. Ebu Bekr Muhammed b. Zekeriyya Razi. Pieter de Koning (trc.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 285 s.
127. *Provisions for the traveller and sustenance for the resident*. Jazzar Ibn Al. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 2 cilt.
128. *Tabakatü'l-etibba ve'l-hükema = Les generations des medecins et des sages*. İbn Cülcül. Fuad Seyyid (tahkik). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. [Kahire, 1955 basımlı eserin tıpkıbasımıdır]. 138 s.

129. *Zadü'l-müsafir ve kutü'l-badır*. Ebu Cafer Ahmed b. İbrahim b. Ebi Halid İbnü'l-Cezzar. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1996. 2 cilt.
130. *Abdülhamid İbn Türk'ün katışık denklemlerde mantiki zaruretler adlı yazısı ve zamanın cebri = Logical necessities in mixed equations by Abd al Hamid Ibn Turk and the algebra of his time*. Aydın Sayılı. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. [Eser 1962, Ankara basımının tıpkıbasımıdır.]. 162 s.
131. *Euclid in the arabic tradition: texts and studies I*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 328 s.
132. *Euclid in the arabic tradition: texts and studies II*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 324 s.
133. *Islamic Geography*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 276 cilt. [Coğrafya sahasında eserler vermiş müslüman ilim adamlarının eserlerine ve onların eserleri üzerine daha sonra yapılan çalışmalara yer vermektedir.].
134. *Islamic Medicine*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 99 cilt. [Tıp, ahlak ve psikolojinin beraberce addedildiği ilk dönemdeki psikosomati ve psikiyatri dallarında eserler vermiş müslüman ilim adamlarının eserlerine ve onların eserleri üzerine daha sonra yapılan çalışmalara yer vermektedir.].
135. *Kitabü'l-mubıt*. Katibi Seydi Ali Reis. F. Sezgin. (ed.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 271 s.
136. *Opus astronomicum*. Muhammed b. Cabir b. Sinan Bettani. Carlo Alfonso Nallino (ed.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 327 s.
137. *Robert of Chester's latin translation of the algebra of al-Khowvrizmi: with an introduction, critical notes and an english version*. Louis Charles Karpinski. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 164 s.

138. *The Islamic World in Foreign Accounts*. F. Sezgin, F. (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 79 cilt. [Bu eser Batı dillerinde İslâm dünyasının sosyo-kültürel, ekonomik yapısı vb. konular hakkında yazılmış matbu eserlerin edit veya tıpkıbasımını ihtiva etmektedir.]
139. *Zaferrü'l-valih bi muzafferi ve alibi fi tarihi Kucerat I*. Abdullah b. Muhammed Ömer el-Asafi Ulughani el-Hac ed-Debir. E. Denison Ross & Fuat Sezgin (eds.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 390 s.
140. *Zaferrü'l-valih bi muzafferi ve alibi fi tarihi Kucerat II*. Abdullah b. Muhammed Ömer el-Asafi Ulughani el-Hac ed-Debir. E. Denison Ross & Fuat Sezgin (eds.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 391-852 s.
141. *Zaferrü'l-valih bi muzafferi ve alibi fi tarihi Kucerat III*. Abdullah b. Muhammed Ömer el-Asafi Ulughani el-Hac ed-Debir. E. Denison Ross & Fuat Sezgin (eds.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1997. 853-1067 s.
142. *Archimedes in the Arabic tradition: texts and studies collected and reprinted*. F. Sezgin, Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert, Eckhard Neubauer. (ed.) Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1998. 238 s.
143. *Ibn Rusd in the western tradition: Texts and studies I*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amavi, Carl Ehrig Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 367 s.
144. *Ibn Rusd in the western tradition: Texts and studies II*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amavi, Carl Ehrig Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 382 s.
145. *Ibn Rusd in the western tradition: Texts and studies III*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amavi, Carl Ehrig Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 382 s.

146. *Ibn Rusd in the western tradition: Texts and studies IV*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 338 s.
147. *Telbisu kitabi'n-nefs*. Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubi İbn Rüsd. Ahmad Fuad al-Ahwani. (yay.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 188 s. [Eser tıpkıbasımdır].
148. *The Science of Music in Islam*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. 5 cilt. [Müslüman ilim adamlarınca müzik dalında yazılan eserlere ve bu eserler üzerine daha sonra yapılan çalışmalara yer verilmiştir.].
149. *The science of music in Islam: die bewegte Seele: das spaetantike Buch über das Wesen der Musik (kitab unsur al-musiqi) von Paulos/Bulos in arabischer Übersetzung vor dem Hintergrund der griechischen Ethoslehre*. Elke Kazemi. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt am Main: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 1999. 5 cilt. 323 s.
150. *Umdetü'l-küttab = The pillar for penmen*. Ebu Cafer Ahmed b. Muhammed b. İsmail el-Muradi Nehhas. Mazen Amawi & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 1999. (Facsimile editions: 62).
151. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Mathematische Geographie und Kartographie im Islam und ihr Fortleben im Abendland: Historische Darstellung: Teil 1*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften an der Johann Wolfgang Goethe-Universität. 2000. 10. cilt, 634 s.
152. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Mathematische Geographie und Kartographie im Islam und ihr Fortleben im Abendland: Historische Darstellung: Teil II*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften an der Johann Wolfgang Goethe-Universität. 2000. 11. cilt, 716 s.
153. *Geschichte des arabischen Schrifttums: Mathematische Geographie und Kartographie im Islam und ihr Fortleben im Abendland: Kartenband*. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften an der Johann Wolfgang Goethe-Universität. 2000. 12. cilt, 362 s.

154. *Islamic philosophy in the western tradition: texts and studies*. Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhart Neubauer ile beraber seçen Fuat Sezgin. Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 2000. 310 s.
155. *Islamic Philosophy*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 2000. 41 cilt. [Felsefe ve ahlak ilminde eserler vermiş müslüman ilim adamlarının eserlerine ve bu eserler üzerine daha sonra yapılan çalışmalara dairdir.].
156. *Museum des Institutes für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften Beschreibung der Exponate: Musikinstrumente*. Daniel Franke. Fuad Sezgin (ed.). Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 2000. 273 s.
157. *Plato in the Arabic tradition: texts and studies collected and reprinted*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer ile birlikte. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 2000. 298 s.
158. *Plotinus arabus and the theology of Aristotle texts and studies*. Fuat Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer ile birlikte. Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 2000. 320 s.
159. *Bibliographie der deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde: 1987-1994 und Nachtrage I*. Fuat Sezgin (ed.). Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 2001. 465 s.
160. *en-Nurü'l-bahir fi'l-bükmi'z-zevahir*. Ebü'l-Hasan Seyfeddin Ali b. Muhammed b. Salim Amidi. F. Sezgin (ed.). Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 2001. 3 cilt.
161. *Islamic mathematics and astronomy*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 2001. 107 cilt. [Matematik ve Astronomi biliminde eserler vermiş müslüman ilim adamlarının eserlerine yer vermektedir. Aynı zamanda onların eserleri üzerine daha sonra yapılan çalışmaları da içermektedir.].

162. *Tefsirü'l-Calinus li-kitabi bukrat fi'l-ebviye ve'l-miyah ve'l-büldan*. Calinus. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science at the Johann Wolfgang Goethe University. 2001. 152 s.
163. *Natural Sciences in Islam*. F. Sezgin (ed.). Mazen Amawi, Carl Ehrig-Eggert & Eckhard Neubauer (yay. haz.). Frankfurt: Institut für Geschichte der Arabisch-Islamischen Wissenschaften. 2002. 67 cilt. [Zooloji, botanik, jeoloji, optik, madencilik vb. tabiat ilimlerinde eser vermiş İslâm alimlerinin çalışmalarını toplarken aynı zamanda onların çalışmaları hakkında yapılmış araştırmaları da içermektedir.].

Kaynakça

- Al Samman, T. (1988). Geshichte und kultur der Arabischen Welt. *Die Arabische Welt und Europa, Ausstellung der handschriften und inkunabelsammlung der österreichischen nationalbibliothek, handbuch und katalog*. T. Alsamman & O. Mazal (eds.). Graz.
- Baliç, İ. (1996). Geschichte des Arabischen Schrifttums. İçinde *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 14. ss. 37-38). İstanbul: TDV Yay.
- Braudel, F. (1996). *Uygurlukların Grameri* (çev. M. A. Kılıçbay). Ankara: İmge Kitabevi.
- Brockelmann, C. (1937-1938). *Supplementband*. Leiden E. J. Brill.
- Brockelmann, C. (1943). *Geschichte der Arabischen Litteratur*. Leiden E. J. Brill.
- el-Cezerî, Bediü'z-Zaman Ebu'l-İzz İsmail ibn er-Rezzaz. (1990). *Olağanüstü Mekanik Araçların Bilgisi Hakkında Kitap (Tıpkı Basım)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- el-Cezerî, Bediü'z-Zaman Ebu'l-İzz İsmail ibn er-Rezzaz. (2002). *el-Cami Beyne'l-İlm ve'l-'Amel en-Nafi' fi's-Sinaa' ti'l-Hiyel* (çev. S. Tekeli, M. Dosay & Y. Unat). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Er-Râzî, Ebû Bekr Muhammed ibn Zekeriyya. (1993). *eş-Şekuk alâ Calinus* (Farsçaya çeviren. M. Muhakkık). Tahran; ISTAC.
- Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Katib Çelebi. (1980) *Mizanü'l-hak fi ibtiyari'l-abak* (haz. Orhan Şaik Gökyay). İstanbul: Tercüman Gazetesi Yay.
- Hill, D. R. (1993). *Islamic Science and Engineering*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- İhsanoğlu, E. (2003). *Osmanlılar ve Bilim: Kaynaklar Işığında bir Keşif*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Kanar, M. (1996). Geschichte der Arabischen Litteratur. İçinde *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 14. ss. 35-37). İstanbul: TDV Yay.

- Leemhuis, F. (1995). The Koran and its exegesis: From memorising to learning. *Centres of learning: Learning and location in pre-modern Europe and the Near East*. J. W. Drijvers & A. A. MacDonald (eds.). Leiden: E. J. Brill.
- Rosenthal, F. (1970). *Knowledge triumphant: The concept of knowledge in Medieval Islam*. Leiden: E. J. Brill.
- Said, Edward W. (1978). *Orientalism*, New York: Vintage Books. [Çev. Nezi̇h Uzel, İstanbul: İrfan Yayınları. 1998. 472 s./ çev. Berna Ülner. İstanbul: Metis Yay. 1999. 412 s. / çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yay. t.siz. 472 s.]
- Said, Edward W. (2000). Kış ruhu (Edward W. Said'den seçme yazılar). Hazırlayan ve çeviren: T. Birkan. İstanbul: Metis Yayınları.
- Said, Edward W. (2002). "Orientalism Reconsidered." *Reflections on Exile and Other Essays*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sezgin, F. (1967) *Geschichte des Arabischen Schrifttums [GAS]*. Leiden: E. J. Brill.
- Sezgin, F. (der.) (2000). *Islamic Philosophy in the Western Tradition*. vol. 117. Frankfurt: J. W. Goethe University.
- Şengör, A. M. C. (2002). Fuat Sezgin ve İslâm coğrafyası. *Cumhuriyet Bilim ve Teknik*. sayı: 809 (21 Eylül 2002).
- Şengör, A. M. C. (2003). İslâm, bilim, Türkiye ve Fuat Sezgin. *Cumhuriyet Bilim Teknik*. sayı: 826 (18 Ocak 2003).
- Ülken, H. Z. (1935). *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*. İstanbul: Ülken Yayınları.
- Walzer, R. (1945-46). Arabic transmission of Greek thought to medieval Europe. *Bulletin of the John Rylands Library*. 29. pp. 160-183.

**Listening to a Prominent Historian of Scientia, Fuat Sezgin,
on the Causes of Stagnation in the Muslim World**

Citation/©– Kenan, S. (2003). Listening to a prominent historian of scientia, Fuat Sezgin, on the causes of stagnation in the Muslim World / İslâm dünyasının duraklama sebepleri üzerine ünlü ilimler tarihçisi Fuat Sezgin'i dinlemek. *Journal of Values Education (Turkey) / Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 73-98.

Abstract–It is affirmed, by many scholars of Islam, that the Muslim world, compare to its remarkable performances in the previous centuries, experienced a slow down, a period of stagnation in science and technology after the 16th century. In this article, I discussed the observations of a prominent science historian of scientia, Fuat Sezgin, on the causes of the stagnation of the Islamic world. I briefly analyzed the perception of knowledge and science during the classical period of Islam. I also compared Sezgin's analysis with a French historian, Fernand Braudel's theory of decadence of Muslim world. In the last part, I reviewed some of the works written by Fuad Sezgin. In addition, the list of works that Sezgin edited, reprinted, or prepared was added at the end.

Key Words– Fuat Sezgin, Islamic Civilization, Stagnation, History of Scientia.